

حسین وارث آدم

دکتر
علی
شریعتی

پیشروان

[به نام خدا]

- سرشناسه شریعتی، علی، ۱۳۱۲ - ۱۳۵۶
 عنوان و پدیدآور حسین، وارث آدم / علی شریعتی.
 مشخصات نشر مشهد: سپیده‌باوران، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری ۴۲۲ ص: ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س م.
 فروست مجموعه آثار علی شریعتی؛ ۱۹.
 شابک 978 - 600 - 7746 - 07 - 3
 وضعیت فهرست‌نویسی فیبای مختصر.
 یادداشت فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.
 یادداشت کتاب حاضر در سال‌های مختلف توسط ناشران متفاوت منتشر شده است.
 یادداشت کتابنامه به صورت زیرنویس.
 یادداشت نمایه.
 شماره کتاب‌شناسی ملی ... ۳۸۲۹۴۸۲

[حسین، وارث آدم]

علی شریعتی

سپیده

- ویرایش پرویز خرسند، سیدخلیل حسینی، محمدکاظم کاظمی
 نظارت بر متون عربی محمد قدسی
 تایپ ریحانه امیری
 نمونه‌خوانی حسین باقری
 صفحه‌آرایی محمدکاظم کاظمی
 طرح جلد پریسا تشکری
 چاپ اول تابستان ۱۳۹۴
 شمارگان ۱۱۰۰ نسخه
 لیتوگرافی پارسا
 چاپ آسمان
 صحافی پارس‌بیا
 شابک ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۷۷۴۶ - ۰۷ - ۳
 ISBN 978 - 600 - 7746 - 07 - 3

حق چاپ محفوظ است.

مرکز پخش: ۳۲۲۲۲۲۰۴ - ۳۲۲۲۳۸۶۱۳ (۰۵۱)

دیگر مراکز پخش: گسترش: ۰۲۱۷۳۵۴۱۰۵ - ققنوس: ۰۲۱۶۶۴۰۸۶۴۰

آفتاب پنهان: ۰۹۱۹۲۵۱۱۰۳۶

قیمت: ۱۸۵۰۰ تومان

۷.....	یادداشت ناشر چاپ حاضر
۱۱.....	یادداشت ناشر
۱۵.....	حسین وارث آدم
۱۶.....	مقدمه‌ای بر آن شب و این نوشته
۴۷.....	متن حسین وارث آدم
۷۴.....	پاورقی‌ها
۱۱۳.....	نار
۱۲۹.....	شهادت
۱۶۰.....	آغاز قیام و شکل حرکت امام از مدینه
۲۰۷.....	پس از شهادت
۲۱۹.....	بحثی راجع به شهید

۲۳۷.....	بینش تاریخی شیعه
۲۶۷.....	انتظار، مذهب اعتراض
۲۶۹.....	پوستین وارونه
۲۷۱.....	دو قطب متضاد
۲۷۲.....	مسئله انتظار، در بینش سه گروه اعتقادی
۲۷۸.....	امام
۳۰۱.....	انتظار محبت
۳۱۵.....	بررسی چند سؤال
۳۲۳.....	ضمیمه‌ها
۳۲۵.....	فلسفه تاریخ در اسلام
۳۴۰.....	توحید
۳۵۸.....	فلسفه تاریخ
۳۶۹.....	امامت چیست؟
۳۷۵.....	مقدمه معلم شهید بر کتاب «حجر بن عدی»
۳۹۷.....	توضیحات ناشر
۳۹۹.....	فهرست‌های راهنما
۴۰۱.....	آیات و احادیث
۴۰۵.....	نام اشخاص
۴۱۱.....	نام جای‌ها
۴۱۴.....	نام اقوام و طوایف
۴۱۵.....	نام کتاب‌ها و نوشته‌ها
۴۱۷.....	مفاهیم و تعبیرات

یادداشت ناشر چاپ حاضر

اهمیت و ارزش آثار مرحوم دکتر علی شریعتی ما را بر آن واداشت که متن کتاب حاضر را با دقت و مراقبتی ویژه در ویرایش و کتاب‌آرایی به چاپ رسانیم. همین به‌واقع انگیزه اصلی ما برای انتشار دوباره این کتاب و دیگر آثار ایشان است. به همین سبب در چاپ حاضر بیشترین سعی گروه ویراستاری بر نمونه‌خوانی دقیق و ویرایش فنی اثر بوده‌است. البته این ویرایش صرفاً به حوزه رسم الخط، نقطه‌گذاری، پاراگراف‌بندی و در مواردی اندک، ذکر کلماتی در قلاب (باقید در پانویس) محدود شده است و جز اینها هیچ تصرفی در متن نکرده‌ایم. مبنای چاپ حاضر، آن نسخه از کتاب است که زیر نظر دفتر تدوین و تنظیم مجموعه آثار معلم شهید دکتر علی شریعتی^{*} تدوین شده و نسخه معتبر این اثر به حساب می‌آید. این نسخه از کتاب چاپ‌های متعدد به خود دیده و ما از چاپ چهارم آن استفاده کرده‌ایم.*

در بازخوانی‌های چندباره اثر توسط افراد مختلف گروه ویراستاری، در متن

* . شریعتی، علی، حسین وارث آدم، (مجموعه آثار، ۱۹)، چاپ چهارم، تهران: انتشارات قلم، ۱۳۶۹.

مرجع ما خطاهایی یافت شد که باید اصلاح می‌شد. در این ویرایش در مواردی که خطا محرز بود و شکل اصلی کلمه روشن، متن (با تذکر در پانویست) اصلاح شده و در مواردی که محرز نبوده است، فقط حدس و گمان ویراستار در پانویست آمده است. هم‌چنین عبارتهای فرنگی متن به پانویست منتقل شد تا متن کتاب شکل دوزبانه نیابد. پانویست‌هایی که افزوده این چاپ است با قید «و.س.» (ویراستاران سپیده‌باوران) و با علامت * مشخص شده است.

مزیت دیگر این چاپ، اعراب‌گذاری، درج نشانی و ترجمه آیات و احادیث و رفع بعضی ابهام‌های مفهومی است. از پدر بزرگوارم که با دانش و اشراف خود در ادبیات عرب بر این قسمت نظارت کردند، سپاسگزارم.

ما امیدواریم که ویرایش حاضر با این دقت و سواس گونه، گامی به جلو باشد و با آن بتوانیم رضایت خوانندگان گرامی را فراهم آوریم. با این همه مدعی بی‌خطا بودن مطلق در این کار نیستیم و رهنمودهای اهل نظر و بصر را با جان و دل خریداریم.

عابس قدسی

نشر سپیده‌باوران

بسم الله الرحمن الرحيم

غرض از انتشار این مجموعه به یاری خدا - تدوین و چاپ کلیه نوشته‌ها و گفته‌های منتشر شده و منتشر نشده معلم شهید دکتر علی شریعتی، به روشی دقیق، با در نظر گرفتن کلیه تصحیحات و تجدید نظرهای وی و با پرهیز از هر گونه دخل و تصرف در آثار اوست. از این رو کلیه نوشته‌ها و گفته‌هایی که بدون نظارت آن شهید به چاپ رسیده‌اند، به منظور رعایت امانت و جلوگیری از هر گونه سوء تفاهم، سوء تعبیر و سوء استفاده، بار دیگر با نوشته‌های اصلی و یا نوارها دقیقاً مطابقت می‌شوند.

کوشش می‌شود که تمامی مطالب مربوط به یک موضوع - که فعلاً در جزوه‌های کوچک و متوسط پراکنده‌اند - در یک یا چند مجلد با عنوان واحد، طبع و نشر گردند. این کار در واقع اجرای خواست معلم شهید ماست (ر. ک. به وصیت وی در مجموعه آثار، ش ۱)

در پیوست‌های هر یک از مجلدات، علاوه بر فهرست اعلام و... فهرستی نسبتاً کامل از مفاهیم و اصطلاحات و تعبیرات به دست داده می‌شود. مهارت و خلاقیت معلم شهید ما در به کار گرفتن مفاهیم و تعبیرات موجود در فرهنگ و ایدئولوژی اسلامی و نیز سایر فرهنگ‌ها و مکاتب، یکی از «باقیات صالحات»

اوست و توجه به این قسمت، برای توفیق در شناخت هر چه بیشتر افکار و عقاید مکتبی و انقلابی وی و استفاده از این میراث و آموزش و بارور کردن آن و نیز تحقیق جهت دار، ضرورت دارد.

همچنین در صورت لزوم، به منظور روشن شدن برخی از نکات و یا ذکر مآخذی که در متن بدان‌ها اشاره رفته است، یادداشت‌ها و توضیحاتی کوتاه در بخش پیوست‌ها افزوده می‌شوند.

یادآوری این نکته به جاست که بخش پیوست‌ها توسط ناشر این مجموعه تهیه می‌شود و بنابراین «دفتر» مسئول کلیه نابسامانی‌ها و نارسایی‌های آن است. در هر حال امیدواریم که انسان‌های حق طلب و آزاداندیش و متعهد در کتب این مجموعه اصیل‌ترین و مطمئن‌ترین وجوه آثار وی را بیابند.

دفتر تدوین و تنظیم

مجموعه آثار معلم شهید دکتر علی شریعتی

یادداشت ناشر

مجموعه حاضر جمعاً از هفت بخش اصلی و یک بخش ضمیمه‌ها - که خود شامل دو قسمت است - تشکیل شده است. این بخش‌ها، علی‌رغم تفاوت‌هایی که از لحاظ محتوای مطالب و مخصوصاً از حیث نحوه بیان دارند، خط فکری یکسانی را دنبال می‌کنند و از این رو با هم در این مجموعه گرد آورده شده‌اند. این کتاب شامل بخش‌های زیر است:

۱. حسین وارث آدم. این بخش شامل مقدمه، متن و پاورقی‌هاست. متن و مقدمه توسط خود معلم شهید در عاشورای سال ۴۹ به رشته تحریر درآمده است و پاورقی‌های آن دربرگیرنده توضیحاتی است که در حین ارائه متن اصلی در حسینیه ارشاد توسط وی داده شده است. حسین وارث آدم قبلاً به شکل کتاب و به همین نام منتشر شده است و اینک پس از مقابله دقیق با نوار و افزودن برخی عبارات جاافتاده، در این مجموعه عرضه می‌گردد. معلم شهید در خلق این اثر از زیارت وارث الهام گرفته است.

۲. ثار. این بخش - که متن آن دقیقاً از نوار پیاده شده است - شامل مطالبی است که در آخرین محرم زندگی معلم شهید، در دی ماه ۵۵ بیان گردیده است. ثار قبلاً نیز با برخی تفاوت‌ها و کمبودهای جزئی - در مقایسه با متن فعلی - منتشر شده است.

۳. **شهادت.** قسمتی از این بخش در نوار سخنرانی معلم شهید که در اسفند ماه ۵۰ در حسینیه ارشاد ایراد گردیده است، موجود است. کتابی که قبلاً به نام **شهادت** در دسترس مردم قرار گرفته است، متن سخنرانی مزبور است که توسط خود وی مطالبی به آن افزوده شده و تغییراتی در آن صورت گرفته است و آنچه به همین نام در این مجموعه می‌آید، دربرگیرنده متن کتاب فوق‌الذکر است - که البته پس از مقابله مجدد با نوار، بعضی تصحیحات جزئی در آن صورت گرفته است - که دستنوشته‌ای در مورد شهادت به آن افزوده شده است (صفحات ۱۷۲ تا ۱۹۲ مجموعه حاضر)*. این سخنرانی در دورانی ایراد شده است که فرزندان جان‌برکف خلق ما به تازگی بن بست سکون و سازش را شکسته و بر علیه یکی از مخوف‌ترین و مسلح‌ترین حکومت‌های دیکتاتوری تاریخ، به مبارزه مسلحانه دست زده بودند و بی‌درپي حماسه‌هایی از مقاومت و شهادت می‌آفریدند.

۴. **پس از شهادت.** این بخش که عیناً از روی نوار سخنرانی معلم شهید در اسفند ۵۰ در مسجد جامع نارمک پیاده شده، قبلاً در کتاب **شهادت** آمده است. در این سخنرانی، وی که عمیقاً تحت تأثیر شهادت ده رزمنده دلاور خلق، به ویژه مسعود و مجید احمدزاده - که وی آن‌ها را از نزدیک می‌شناخت - می‌باشد، **زینب‌وار** پیام خون و شهادت شهیدان را به سوی مردم مشتاق و دردمند می‌آورد و آنان را به خودآگاهی و قیام می‌خواند. پس از پایان این سخنرانی توسط حاضرین در مسجد تظاهرات شکوهمندی برپا می‌شود که در پایان آن، عده زیادی توسط پلیس شاه مزدور دستگیر می‌شوند.

۵. **بحثی راجع به شهید.** این بخش از دو قسمت تشکیل شده است که با علامت *** از یکدیگر جدا شده‌اند. این دو قسمت که مربوط به دو سخن مجزا هستند، عیناً از نوار پیاده شده‌اند و برای اولین بار است که منتشر می‌گردند.

۶. **بینش تاریخی شیعه.** سخنرانی معلم شهید در مسجد الجواد است که در شب ۱۴ اسفند ۱۳۴۹ انجام شده است. این سخنرانی به نام **اسلام دین تاریخ**

نیز معروف است.

۷. انتظار، مذهب اعتراض. این سخنرانی در تاریخ ۸ آبان ۱۳۵۰ در حسینیه ارشاد ایراد گردیده است.

۸. ضمیمه‌ها. این بخش خود از دو قسمت تشکیل شده است که به علت ناهمگونی مختصری که با محتوای بخش‌های اصلی دارند، به این بخش منتقل شده‌اند. این دو قسمت عبارت‌اند از:

الف. فلسفه تاریخ از دیدگاه اسلام. این قسمت متن یک سخنرانی است که در سال ۱۳۴۹ در حسینیه ارشاد ایراد گردیده است.

ب. مقدمه بر کتاب حجر بن عدی. این قسمت مقدمه‌ای است که معلم شهید در اسفندماه سال ۱۳۴۷ بر کتاب حجر بن عدی اثر آقای حسن اکبری مرزناک نوشته است. از آنجا که در متن شهادت به شخصیت حجر بن عدی و نیز به این نوشته اشاراتی رفته است، ضروری دیده شد که نوشته مزبور در بخش ضمیمه‌ها آورده شود.

□

در پایان ذکر نکات زیر را نیز ضروری می‌بینیم:

الف. در هنگام پیاده کردن نوارها، هر جا که افزودن کلمه یا کلماتی از جانب دفتر ضروری دیده شده، از علامت [] استفاده گردیده است.

ب. اگر کلمه یا کلماتی در نوار یا نوشته، قابل فهم یا خواندن و یا حتی حدس زدن نبوده‌اند، به جای آن از علامت ...# بهره گرفته‌ایم.

ج. در بخش «پیوست‌ها»، در قسمتی به نام «توضیحات ناشر» توضیحات بیشتری در زمینه چگونگی تنظیم این مجموعه ارائه می‌گردد و همچنین متن زیارت وارث آورده می‌شود.

دفتر تدوین و تنظیم مجموعه آثار

معلم شهید دکتر علی شریعتی